

РОЗШИРЕННЯ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ» РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (2004-2014)

EXPANSION OF RUSSIA'S «HYBRID WAR» AGAINST UKRAINE (2004-2014)

Олійник М.П.,

*доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук
Хмельницького національного університету*

В статті, на основі аналізу з'ясовано, що зазначена проблема ще не стала предметом самостійного дослідження як у вітчизняній та і в зарубіжній історіографії. Встановлено, що переломним моментом в розвитку «гібридної війни» росії проти України стала Помаранчева революція, яку російське керівництво сприйняло як особисту образу та втручання Заходу у внутрішні справи росії. Звернуто увагу, що в ході дискусії проведеної журналом «Національна безпека і оборона» з проблем «гібридна війна» росії викристалізувалися дві провідні точки зору на основні цілі росії в цій війні. Прихильники однієї вважають, що вона полягає в перетворенні України в маріонеткову державу, а інші – в ліквідації української державності.

Встановлено, що пріоритетним фронтом зазначеної війни став економічний. Застосуванням різноманітних торговельних обмежень і блокади на український експорт, проникненням російського промислового капіталу в українську економіку та банківський сектор, проведенням «газових воєн» в 2006 і 2009 роках росія фактично вела проти України економічну війну з метою руйнування підприємств, які були конкурентами російських та повного підпорядкування української економіки москві. Звернуто увагу, що новацією даного етапу «гібридної війни» було звернення до ідеї «південно-східного сепаратизму». В рамках її реалізації було проведено два з'їзди в м. Северодонецьк депутатів місцевих рад переважно південних і східних регіонів. Зазначено, що на пропаганду проросійських і сепаратистських ідей активно працювали різноманітні проросійські партії, громадські організації та рухи, особливо партія регіонів та «Український вибір» в. медведчука.

Доведено, що в період президенства в. януковича відбувалася стрімка здача українських національних інтересів, особливо в сфері обороноздатності. Зроблено висновок, що на осінь 2014 року росія майже реалізувала плани «гібридної війни». Але на перешкоді стала Революція Гідності. Тому росія перейшла до реалізації плану Б – нападу на Україну в 2014 році.

Ключові слова: «гібридна війна», Помаранчева революція, економічна війна, сепаратизм.

In the article, based on the analysis, it is found that the specified problem has not yet become the subject of independent research in both domestic and foreign historiography. It has been established that the turning point in the development of russia's «hybrid war» against Ukraine was the Orange Revolution, which the russian leadership perceived as a personal form and intervention of the West in russia's internal affairs. Attention was drawn to the fact that in the course of the discussion held by the magazine «National Security and Defense» on the problems of russia's «hybrid war», two leading points of view on the main goals of russia in this war crystallized. Supporters of one believe that it consists in turning Ukraine into a puppet state, while others believe that it consists in the elimination of Ukrainian statehood.

It was established that the priority front of the specified war was the economic one. By applying various trade restrictions and a blockade on Ukrainian exports, by penetrating russian industrial capital into the Ukrainian economy and banking sector, by conducting «gas wars» in 2006 and 2009, russia actually waged an economic war against Ukraine with the aim of destroying enterprises that were russian competitors and completely subjugating them. of the Ukrainian economy to moscow. It was noted that the innovation of this stage of the «hybrid war» was the appeal to the idea of «southeastern separatism». As part of its implementation, two congresses of deputies of local councils, mainly from the southern and eastern regions, were held in the city of Severodonetsk. It was noted that various pro-russian parties, public organizations and movements, especially the party of regions and «Ukrainian Choice» in v. medvedchuka.

It has been proven that during the presidency of yanukovich, there was a rapid surrender of Ukrainian national interests, especially in the field of defense capability.

It was concluded that by the fall of 2014, russia had almost implemented the plans for «hybrid war». But the Revolution of Dignity stood in the way. Therefore, russia moved to the implementation of plan B - an attack on Ukraine in 2014.

Key words: «hybrid war», Orange Revolution, economic war, separatism.

Постановка проблеми. Несприйняття росією незалежності України призвело до проведення кремлем підривні операції проти нашої держави з метою повернути непокірну колонію в імперське стійло. Масштаб проведення таких операцій впродовж 1991-2003 років дає підстави вважати їх авангардними боями «гібридної війни» росії проти України [1]. Перемога Помаранчевої революції призвела до її розширення та переростання в «активну фазу» [2]. Відтак, доцільно проана-

лізувати розвиток «гібридної війни» росії проти України в 2004-2014 роках, в ході якої вона здійснила підготовку до безпосереднього вторгнення в Україну, в 2014 році «гібридно», прикриваючись «зелюними челявечками» та «апалченцями», а в 2024 – повномасштабно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти даної проблеми розглядалися в колективній монографії аналітиків Національного інституту стратегічних досліджень за редак-

7. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків: Віват, 2015. 304 с.
8. Коцур Л. Комеморативний вимір гібридної війни росії проти України: 1991–2022. *Проблеми гуманітарних наук*: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія Історія. 2024. Спецвипуск. С. 18–34. URL: [file:///D:/_%20DOC_/Наука/Статті_тексти/авангард_2004-2014/305155-Текст%20статті-704894-1-10-20240530%20\(1\).pdf](file:///D:/_%20DOC_/Наука/Статті_тексти/авангард_2004-2014/305155-Текст%20статті-704894-1-10-20240530%20(1).pdf).
9. Путін був готовий зупинити «помаранчеву революцію» силою. *BBC news Україна*. 2012. 27 січня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2012/01/120127_putin_and_orange_revolution_ag.
10. З домашнього архіву автора.
11. Дікінсон П. Путін і Помаранчева революція. *NV new voice*. 2017. 14 березня. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/putin-i-pomarancheva-revoljutsija-802368.html>.
12. Димань Л. Atlantic Council: Революція в Україні сформувала всю геополітику 21-го століття. *УНІАН*. 2023. 14 лютого. URL: <https://www.unian.ua/politics/revolyuciya-v-ukrajini-pomarancheva-revolyuciya-zminila-hidistoriji-shidnoji-yevropi-novini-ukrajina-11229752.html>.
13. Російська «гібридна» агресія: цілі і наслідки, засоби протистояння. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 9-10 (167-168). С. 17-37. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD167-168_2016_ukr.pdf.
14. «Гібридна» війна росії – виклик і загроза для Європи. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 9-10 (167-168). С. 2-16. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD167-168_2016_ukr.pdf.
15. Крамар О. Без оголошення війни. Втрати України від російської торговельної блокади не перевищать 1% ВВП. *Український тиждень*. 2013. 14 серпня. URL: <https://tyzhden.ua/bez-oholoshennia-vijny-vtraty-ukrainy-vid-rosijskoi-torhovelnoi-blokady-ne-perevyshchat-1-vvp/>.
16. Про газові війни росії проти України розповів колишній топменеджер Газпрому. *Укрінформ*. 2022. 27 квітня. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3469077-pro-gazovi-vijni-rosii-proti-ukraini-rozpoviv-kolisnij-topmenedzer-gazpromu.html>.
17. Руденко С. Кінець епохи Дмитра Фірташа. *DW Україна*. 2019. 26 червня. URL: <https://www.dw.com/uk/коментар-кінець-епохи-дмитра-фірташа/a-49360267>.
18. Крим. Війна: передумови російської агресії. Директор Національного інституту стратегічних досліджень, академік НАН України Володимир Горбулін презентував аналітичні матеріали. *Рада національної безпеки і оборони України*. 2016. 18 лютого. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/2399.html?PRINT>.
19. Ситник Й. С. Національна економіка України в умовах російсько-української війни: тенденції, виклики та завдання. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. С. 301-312. URL: https://www.academia.edu/88861123/The_Russian_Ukrainian_war_2014_2022_historical_political_cultural_educational_religious_economic_and_legal_aspects_Scientific_monograph_Riga_Latvia_Baltija_Publishing_2022_1421_p.
20. Ільїн А. Від поглинання до різанини на металобрухт. Як путінські олігархи намагалися захопити українську промисловість і що в них вийшло. *NV new voice*. 2023. 12 січня. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/rosiyskiy-biznes-v-ukrajini-yak-oligarhi-iz-rf-ruynuvali-ekonomiku-ukrajini-50295840.html>.
21. Галайко Н. Р. Присутність іноземного та російського капіталу в банківській системі України. *Ефективна економіка*. Електронний журнал. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3956>.
22. Головка В. В. Всеукраїнський з'їзд депутатів усіх рівнів. Енциклопедія історії України: Додатковий том. Кн. 1: А–Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: «Наукова думка», 2021. С. 134-136 URL: http://www.history.org.ua/?termin=vseukrajinskyj_zjizd_deputativ_usikh_rivniv.
23. Тараненко В. Таємниця Харківських угод. Чому Україна досі визнає законність російського флоту у Криму? Главком. 2024. 8 квітня. URL: <https://glavcom.ua/publications/tajemnitsja-kharkivskikh-uhod-chomu-ukrajina-dosi-viznaje-zakonnist-perebuvannja-rosijskoho-flotu-u-krimu-994317.html>.
24. Дак П. Як в 2014 вже не буде: як змінились ЗСУ та чим українська армія буде знищувати ворога? *Вголос*. 2022. 01 лютого. URL: https://vgolos.ua/news/yak-v-2014-vzhe-ne-viyde-chim-ukrayinska-armiya-bude-znishchuvati-voroga_1414351.html.